

Vyjadrenie RNDr. D. Chochola, DrSc., zástupcu Slovenska pri IAU pre zorganizovanie IYA 2009, k rozhodnutiu APVV o neposkytnutí finančných prostriedkov na projekt LPP-0005-07: Medzinárodný rok astronómie 2009 (IYA 2009).

Medzinárodný rok astronómie 2009 je ojedinelou celosvetovou akciou, organizovanou profesionálnymi astronómami pre širokú verejnosť, ktorá sa s najväčšou pravdepodobnosťou už v tomto storočí nebude opakovať. Požadované prostriedky z APVV mali zabezpečiť účasť Slovenska na tejto akcii. Pokiaľ nezískame finančné prostriedky na zabezpečenie akcií k IYA od sponzorov, účasť Slovenska v tomto celosvetovom podujatí bude viac-menej symbolická. Domnievam sa, že hlavným dôvodom neposkytnutia grantu APVV bol nevhodný výber posudzovateľov, o čom svedčia priložené posudky.

Kvalitu prvého posudzovateľa je možné posúdiť z jeho konštatovania v bode 1: Kvalita zodpovedného riešiteľa a inštitúcie: *Silné stránky*: „**Riešiteľský kolektív je zapojený predovšetkým do popularizačných projektov APVV**“. *Slabé stránky*: „**Riešiteľský kolektív je zapojený predovšetkým do popularizačných projektov APVV**“. Napriek tomu, že posudok je veľmi krátky, je v ňom veľké množstvo gramatických chýb (**Niektoré, endostatočne, pokiaľ, cyklickyorganizované, zmysel ich podporu, Niektorá z navrhnutých aktivít amjú inovatívny charakter**, chýbajúce interpunkčné znamienka a zátvorka). Nezávislý odborník, posudzujúci popularizačný projekt, by mal ovládať jazyk, v ktorom je projekt predložený. Ak tomu tak nie je, nemôžem si byť istý, že porozumel textu projektu. Žiadne z tvrdení posudzovateľa nie je podložené detailným rozborom aktivít projektu.

„**Viacere z aktivít projektu majú charakter stálych aktivít inštitúcií, pričom nie je zdôraznený zmysel ich podpory z projektu APVV LPP, pokiaľ predstavujú aktivity cyklicky organizované v priebehu viacerých rokov (vydávanie časopisu...)**“.

Dlho som zvažoval ako zabezpečiť vydanie základného metodického materiálu k IYA2009, tak aby bol vydaný ešte pred začatím IYA, teda v decembri 2008. Vydanie tohto materiálu formou jednorázovej rozsiahlejšej publikácie by bolo mimoriadne nákladné a presiahlo by sumu 500 000 Sk (autorské honoráre, grafika, korektúry, tlač 10 000 exemplárov). Vydanie mimoriadneho čísla časopisu KOZMOS, venovaného výlučne IYA2009, za prijateľnejšie náklady, by túto situáciu vyriešilo. Tlač mimoriadneho čísla nad rámec 6 štandardných čísiel je ale potrebné zaplatiť. Tak isto je potrebné zaplatiť 10 000 výtlačkov, ktoré by sa rozdávali zdarma pri podujatiach IYA v roku 2009. Podotýkam, že cena jedného čísla časopisu KOZMOS je 45 Sk. Zdôrazňujem, že vydávanie časopisu KOZMOS nie je aktivitou ani AsÚ SAV ani SAS pri SAV, čiže nejde o charakter stálych aktivít inštitúcií, ako tvrdí posudzovateľ. Časopis vydáva Slovenská ústredná hvezdáreň v Hurbanove (na základe finančnej dotácie z Ministerstva kultúry SR), ktorá na vydanie a kúpu 10 000 exemplárov mimoriadneho čísla nemá finančné prostriedky.

„**Rovnako sa bez bližšieho vysvetlenia prelínajú aktivity už bežiacich projektov APVV LPP s práve navrhovaným (možnosť dvojitého financovania)**“.

Žiadny z bežiacich projektov nemá za úlohu zabezpečenie 10 kľúčových aktivít projektu IYA2009, takže možnosť dvojitého financovania nehrozí. Keby si posudzovateľ pozorne prečítal podaný projekt LPP-0005-07 a porovnal ho s prebiehajúcim LPP-0146-06 „Stretnutia s Vesmírom“, prišiel by na to aj sám.

„**Nie je jasné prerozdelenie úloh medzi partnermi**“.

Astronomický ústav SAV je reprezentovaný tromi riešiteľmi (D.Chochol, J.Svoreň a J.Žižňovský) a ich zodpovednosť za úlohy je jasne stanovená v rozpise požadovaných nákladov pre žiadateľskú organizáciu. Ostatní riešitelia zabezpečujú úlohy cez spoluriešiteľskú organizáciu SAS pri SAV.

„Náklady projektu sú neodôvodnené v prípade finančne náročných služobných ciest – účasť na konferenciách. Rozpočet projektu nie je jasne zviazaný s aktivitami projektu (účasť na konferenciách (Južná Afrika, Brazília))“.

V novembri 2006 ma Národný komitét astronomický menoval za zástupcu Slovenska pri IAU pre prípravu IYA2009. Organizáciu IYA 2009 v jednotlivých štátoch (doteraz ich je zapojených 115) majú na starosti profesionálni astronómovia, členovia IAU, pracujúci na špičkových vedeckých ústavoch, observatóriách a univerzitách, ktorí majú široký rozhľad a rozsiahle medzinárodné kontakty (viď <http://www.astronomy2009.org/>). To je aj dôvod, prečo som bol menovaný za národného zástupcu. V septembri 2007 bol ustanovený na XV. Zjazde Slovenskej astronomickej spoločnosti Slovenský organizačný výbor IYA2009, ktorý ma poveril zabezpečiť finančné prostriedky na zabezpečenie kľúčových aktivít IYA2009 na Slovensku a na reprezentáciu Slovenska v zahraničí. Z tohto dôvodu som podal na APVV projekt, kde všetci členovia tohto výboru sú spoluriešiteľmi projektu.

SAV nemá žiadne prostriedky na vysielanie svojich pracovníkov do zahraničia. Pri bilaterálnych dohodách hradí pobyt prijímajúca strana. Cestovné si hradí účastník cesty z grantového projektu VEGA. Finančné prostriedky z grantu VEGA môžu byť použité aj na úhradu nákladov spojených s účasťou na vedeckých konferenciách naviazaných na projekt. Konferencie o popularizácii astronómie tu nepatria. Popularizácia astronómie je len podružnou aktivitou, ktorú pracovníci AsÚ SAV prevádzajú vo svojom voľnom čase. Z tohto dôvodu je jedinou možnosťou ich aktívnej účasti na konferenciách v zahraničí, týkajúcich sa popularizácie vedy, získanie grantových prostriedkov z APVV, pokiaľ nepoužijú vlastné finančné prostriedky, prípadne prostriedky získané od sponzorov.

Organizácia IYA2009 je globálna, takže je ťažko možné očakávať celosvetové stretnutia národných zástupcov IYA v Hornej Dolnej na Slovensku. Celosvetové stretnutia národných zástupcov k IYA sa uskutočnia v Brazílii a v Južnej Afrike. Stretnutie národných zástupcov v Brazílii počas 27. Kongresu IAU (najvýznamnejšej svetovej astronomickej akcie, ktorá sa uskutočňuje každé 3 roky v inom štáte sveta) je mimoriadne dôležité, pretože sa na ňom prediskutuje úspešnosť zapojenia sa jednotlivých krajín do prebiehajúcich akcií IYA. Na každom z týchto stretnutí som hodlal predniesť referát o aktivitách k IYA na Slovensku.

Druhý posudzovateľ v posudku uvádza: *Slabé stránky:*

Minimálne polovica nákladov je požadovaná neoprávnené. Sem patria cesty na konferencie (290 000 Sk), špeciálne číslo časopisu Kozmos (250 000 Sk), predimenzovaná odmena za manažment (290 000 Sk - nie je tu práca na jeden polovičný úväzok), predimenzovaná časť venovaná svetelnému znečisteniu (230 000 Sk).

Posudzovateľovi sa nepáči predimenzovaná odmena za manažment. Podotýkam, že v ďalších krajinách boli založené národné sekretariáty na zabezpečenie úloh IYA2009, kde hľadajú, prípadne už prijali jedného alebo viacerých pracovníkov na plný úväzok, aby zabezpečili splnenie náročných úloh spojených s akciami IYA 2009.

Projekt Tmavá obloha je jedným z najdôležitejších kľúčových projektov a jediným kľúčovým projektom, kde má Slovensko svojho zástupcu v celosvetovom organizačnom výbore. Je ním Ing. Pavol Ďuriš, autor publikácie o svetelnom znečistení. Ochrana svetového dedičstva tmavej oblohy je jednou z prvoradých úloh pri popularizácii astronómie.

V mnohých mestách vďaka svetelnému znečisteniu nevidiať ani tie najjasnejšie hviezdy na oblohe. Cieľom úlohy je pôsobiť na ľudí, aby nesvietili zbytočne v smere nočnej oblohy, ale tmavú oblohu ochraňovali a bojovali proti svetelnému znečisteniu. S tým súvisí aj meranie jasnosti nočnej oblohy na viacerých miestach Slovenska prístrojom vyvinutým na tento účel. Popularizácia v tomto smere je mimoriadne dôležitá a potrebná. Z posudku vyplýva, že posudzovateľ nemá o pozorovacej astronómii ani len základné informácie.